

The background of the book cover is a close-up photograph of a woman's face. She is wearing a dark blue, textured hood that covers her head and hair. Her eyes are dark and looking directly at the camera. She has a small blue bindi on her forehead. The scene is set in a natural environment with green leaves and branches in the foreground, some of which are out of focus. The lighting is soft and natural, creating a moody atmosphere.

Marc Pastor
RIU
DE SAFIRS

edicions
62

Marc Pastor

Riu de safirs

Edicions 62

Barcelona

© Marc Pastor, 2024
Drets negociats per a aquesta edició c/o The Ella Sher Literary Agency

L'escriptura d'aquesta obra ha rebut un ajut del Departament de Cultura.

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè
sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.
En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu
i en creixement.*

*A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autors i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.
Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com
o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

Primera edició: gener del 2024
© del mapa de la pàgina 13: Alvar Salom, 2024
© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 2 I.838-2023
ISBN: 978-84-297-8165-6

TAULA

CHUNGKING MANSIONS	15
VAZAHA	27
1. I si	29
2. El capità Ramiadrinson	39
3. Esmeralda	64
4. Anaikh	91
5. Les mines d'Isalo	96
6. La guerra dels germans Thongkham	123
7. Chernobrov	179
8. La doctora Tidbeck	204
9. Doble joc	210
10. Camelot	251
11. Mort	292
12. El Rei Pescador	310
13. El Graal	353
14. La Companyia	382
MELLODY GLOUCESTER PEGASUS	435
<i>Agraïments</i>	443
<i>Personatges</i>	445
<i>Glossari</i>	449

I
I SI

Vontovorona, 1996

Tots els records, que és com dir totes les vides, que és com dir totes les històries, comencen amb un *i si*.

La nostra, estimada Gabriella, amb un *i si* no haguessis acompanyat la Luciah al mercat de Nadal. La meva, *i si* hagués seguit d'inici la tradició familiar, els passos del meu pare, l'insigne Fidien Razakamanana, lletrat penalista d'Antananarivo, penúltim d'una estirp d'advocats entre els quals es compten el meu besoncle Zakamisiy, un dels artífexs de la independència de Madagascar el 1960 i mà dreta de l'aleshores president Philibert Tsiranana, l'orgull de la família i tema principal de tots els dinars de Nadal des que tinc ús de raó.

I el meu *i si* encara podria ser una mica més concret. Anem al detall: *i si* jo no hagués jugat aquell partit de futbol.

Vaig estudiar dret públic a la Universitat Politècnica de Vontovorona de Madagascar i no puc pas queixar-me'n. És més del que poden dir i fer la majoria dels meus compatriotes. Anar a la universitat és un signe de distinció, sinònim de no morir de fam al carrer o haver de patir cada dia per tenir un sostre on arrecerar-se quan es pongui el sol. En un país on l'escolarització és aspiracional, la uni-

versitat marca l'estatus. Més encara si estudies dret i estàs predestinat a treballar amb el pare en un futur tan previsible com gris i burocràtic.

El campus es troba a divuit quilòmetres de la capital, unes dues hores i mitja en cotxe per la Route Nationale i en un trajecte marcat pels embussos a causa de sots abismals, carros atrotinats, processons en sopols de xassissos de Dos Cavalls, camions asmàtics de gasoil, *taxi-brousses* amb la suspensió al límit i tota mena d'inclemències sobtades com crescudes i desbordaments del riu Andromba o el pas furiós d'un cicló tropical. Soc d'un país on el concepte dels afores pateix una dissociació greu en temps i distància, on cada viatge a la cantonada és un retorn a Ítaca. Ja saps com va: *mora, mora*. Xino-xano.

La universitat està situada enganyosament a prop de la capital, lluny de la família, encerclada pel poble de Vontovorona, un llogarret de carrers de terra vermella i arrossars d'una verdor insultant. M'allotjava en un apartament minúscul, fosc i escantellat dels blocs de residències d'estudiants que majoritàriament estan ocupats per famílies sense cap relació amb la vida acadèmica. Uns edificis baixos i rectangulars, estètica de gulag distès, com gegantines capses de sabates col·locades en paral·lel, les façanes dels quals eren un devessall de bugada enrojolada, laterítica. Les facultats són una desena de naus industrials d'una sola planta a l'oest del poble, tot un espectacle de goteres en l'estació de pluges i un forn gratinador quan espetega el sol. Si hi ha un tret distintiu són les aules de forma piramidal: són vora una quarantena escampades seguint l'ordre d'una constel·lació inventada, com mausoleus d'antics reis egipcis amb més deutes que victòries, construccions de pega amb els vidres trencats no per saquejadors de

tombes sinó per universitaris tan asfixiats de calor com poc curosos.

Aquell capvespre de maig del 1996, al darrer any de carrera, cap a finals de setmana, perquè els clots excavats a terra entre els edificis de la residència on llençaven la brossa amb una despreocupació absoluta ja pudien, plens a vessar; els gossos afartant-s'hi. Fins diumenge no tocava calar-hi foc (als fossars, no als cànids, i no per falta de ganes), però tothom seguia abocant-hi les deixalles. Els diumenges la universitat s'omplia de columnes de fum i pudor de socarrim, com si sacrificuéssim un niu de cries d'aus Fènix dels detritus, però aquell dia hi havia bufet lliure per a les rates.

Encara no havíem començat els exàmens finals i teníem marge per avorrir-nos, per vagarejar pel campus, mirar en sessió continua *Le flic de Hong Kong 2*, *Ninja Condors 13* i la ultimíssima estrena *Legend of the Wolf* en cintes de capçals desgastats al Video Safidy, un antre que feia les funcions de cinema abastit amb un televisor de tub, reproductor VHS, una vintena de cadires de fusta i nul·la ventilació; imitar en Jackie Chan i en Donnie Yen clavant ceces a les gallines a la sortida; colar-nos a la piscina fins que els de seguretat ens perseguien a cops i ens tocava fugir amb les habilitats apreses dels saltimbanquis del kungfu; atipar-nos de *koba* (la barreja de farina d'arròs, cacauets, mel i festucs embolicada amb fulles de plataner ens proporcionava l'energia necessària per a quatre o cinc vides), i de tant en tant fer una excursió d'una hora a peu fins al llac o, la majoria de dies, jugar a futbol.

Al campus hi havia dos camps, que es distingien pels arcs de ferralla rovellada que servien de porteries, i com que estàvem en plena estació seca eren uns solars de terra

roja com la sang que ens tenyia la pell i la roba. Aquella tarda érem quatre o cinc estudiants a la recerca d'un partit ràpid que ens desensopís, i vam trobar-lo en el camp més allunyat de les aules, que era a tocar de les casetes de tova que aquí i allà pigaven el camí fins als arrossars. No tindria més importància si no fos perquè en una d'aquelles casetes hi vivia un nano que tots sabíem que no hi tocava gaire i que sovint el vèiem fent veure que cavalcava un cavall imaginari o buscava brega. Li dèiem el Bonanza i com que no en sabíem el nom ni el vam arribar a saber mai, així se li va quedar. En el camp estaven en marxa almenys un parell de partits diferents, ocupant el mateix espai i temps, però sense destorbar-se. Vam aprofitar el moment que una de les pilotes va sortir fora (va travessar la línia de guix que se suposava que delimitava el terreny de joc) per recollir-la i proposar-nos com a nous integrants del partit. No va caler dir gairebé res: tu amb aquests, tu amb nosaltres, tu cap aquí, tu cap allà, i ja estàvem xutant la bimba amb tota la força que la glucosa de la *koba* ens havia entaforat a les artèries.

En el meu equip hi havia un paio més alt i fort que els altres, que després vaig saber que era d'ascendència vezo, els pescadors de la costa occidental de l'illa. No era gaire talentós amb els peus, però imposava per presència i espantava la defensa rival, si és que n'hi havia alguna. Duia una samarreta del Paris Saint-Germain amb el nom de George Weah a l'esquena, tan cenyida que semblava un mallot de ciclista. Va atropellar un parell de nens que s'esmerçaven a córrer rere la pilota d'un cuir leprós. El George Weah de Vontovorona es deia Philippe i es guanyava de pressa el perdó a base de bonhomia sincera i corpulència abusiva. El Bonanza, però, no tenia gaire bon perdre i

s'hi va encarar cada vegada que creia que en Philippe li havia fet falta. No hi havia més àrbitre que les discussions assembleàries entre jugadors; en Philippe jugava al límit i, amb una interpretació escrupolosa del reglament, hauria d'haver estat expulsat mitja dotzena de vegades. Però al cap i a la fi allò no era un partit de futbol sinó un campí qui pugui i si no ens trencàvem cap os ja ens donàvem per satisfets.

En un moment de la tarda, el Bonanza va desaparèixer per a tranquil·litat de tots. Malament. Quan va tornar es va dirigir directe cap a en Philippe. Jo pensava que venia a recriminar-li alguna topada anterior, que s'hauria anat escalfant a casa i volia buidar el pap. Aleshores va empènyer un dels nens i el va fer caure a terra perquè s'interposava entre ell i el gegant, i vaig veure que duia un coltell amagat al palmell. Vaig córrer des del córner i hi vaig saltar al damunt. El Bonanza, sorprès, va regirar-se i va provar d'apunyalar-me. Vaig aconseguir aturar l'envestida a pocs centímetres de les costelles engrapant-li el canell i retorçant-lo fins a enganxar-li el braç a l'esquena. Vaig ajudar-me d'un genoll sobre la ronyonada per clavar-lo a terra i desarmar-lo. El Bonanza escopia ràbia i clavava guitzes com un cavall de rodeo. Li vaig etzibar un cop de puny sota un ull. Al voltant nostre s'havia format un cercle d'espectadors i jo no sabia quant temps més podria retenir-lo. Recordo que li anava repetint «et calmaràs?, et calmaràs?» i feia tota la fila que no tenia cap intenció de calmar-se, així que provava de convèncer-lo per la via més expeditiva de fer-li picar el cap contra terra.

Dos o tres segles més tard, en Philippe va posar-se'ns al costat, a la gatzoneta, i li va fotre un mastegot al nas que el va calmar de cop i li va deixar uns roncs porcins a per-

petuïtat, per la qual cosa va passar a ser conegut com a Alf, però aquesta ja no és la meva història.

Per agrair-me la intervenció, en Philippe em va convidar a una birra (cinc THB cadascun, de fet, i jo ja anava una mica torrat cap a la quarta) i uns *mosakiky* (ell va deglutir una bona dotzena de pinxos de zebú a la brasa, jo em vaig rendir en el tercer) en un snack-bar del poble.

—On ho has après, això? —em va preguntar.

—A beure? No en sé.

—No. A reduir un paio armat. Un paio que a més no està bé del cap.

—No ho sé. A les pel·lícules, suposo.

En Philippe va alçar l'ampolla de cervesa i va fer-la brindar amb la meua.

—Per les pel·lícules, doncs.

—Per Jackie Chan —vaig afegir.

Va riure a cor què vols, va espantar una mosca de sobre el pinxo i hi va clavar un altre mos.

—Has pensat mai a fer-te policia?

—No —vaig saltar com una molla, a l'instant—. No, no, no. Ja tinc la vida encaminada cap a l'advocacia. I la policia..., bé, només cal veure'ls. Una colla de corruptes que es mouen per interessos i es deixen subornar a la primera de canvi. No, no. No vull veure un policia ni de lluny.

M'estava enfonsant en la merda a cada paraula que deia perquè no sabia que en Philippe era comandant de la Gendarmerie Nationale, cap de l'esquadró encarregat de la seguretat de l'aeroport d'Ivato. Ho va entomar bé, devia estar-hi acostumat. Em va explicar que estava cursant un màster en seguretat pública que el govern li havia pagat (de fet, va fer servir el verb «comprat», ho recordo

com si ho sentís ara mateix) perquè el necessitava per pujar de grau. Era un dels comandaments del cos amb més projecció i futur. Estava destinat a ser general, pel que es veu, des que la seva mare havia fet de dida de la descendència del president Zafy. Com que la destitució d'aquest va estroncar-li la carrera, va deixar la gendarmeria per encarregar-se de la seguretat (aquí el màster va ajudar) d'una de les companyies xineses que es dediquen a saquejar legalment els camps d'arròs.

En Philippe em va parlar de l'Escola Superior de Gendarmeria. Em va dir que amb els meus estudis i els meus contactes (o sigui: la meva família paterna), no em seria difícil entrar-hi per convertir-me en comandament.

—No un gendarme ras, no —va donar un cop de mà com si apartés la xusma del davant—: un co-man-da-ment.

Es veia clar que a en Philippe les dues coses que més li agradaven a la vida eren el futbol i manar, i havia de reparar el poc talent que tenia entre totes dues.

Aquella conversa em va despertar la curiositat. Primer, perquè significava un trencament amb la tradició familiar, que veia més com una sentència a cadena perpètua que com una assegurança de vida. I segon, perquè haver crescut en un país sense més depredadors naturals que una colla de policies corruptes (gendarmes, policia nacional o militars, la mateixa escòria amb diferents uniformes), em feia plantejar l'opció com un repte. Ja era hora de canviar-ho i podia fer-ho des de dins. Com a excusa per a tanta candidesa puc argumentar a favor meu que encara era molt jove i l'idealisme, sense la bota de la realitat al ganyot, pot ser una actitud tan convincent com enganyosa.

El fet és que, si jo no hagués jugat aquell partit de futbol, és molt probable que no m'hauria plantejat mai en-

trar d'oficial de la gendarmeria, i ara seria un advocat a la capital sense cap mena de motiu per viatjar a Hong Kong a retrobar-hi fantasmes.

En Philippe tampoc va mullar-se per mi de forma altruista, esclar. Desconfia de qui sigui tan amable a canvi de res. Encara no havia jurat el càrrec que ja demanava si podia parlar amb el meu pare perquè intercedís en uns assumptes foscos d'importació de no vull saber què des del sud-est asiàtic i el blanqueig del sobresou que es treia fent els ulls grossos a l'aeroport. Aquell va ser el darrer cop que hi vaig parlar, perquè jo no estava disposat a demanar-li cap favor al pare. Però això va ser molt posterior al fet que el comandant, un cop vaig acabar la carrera, moguéis fills per aconseguir-me entrar al llistat d'aspirants a tinent per la via externa (és a dir, sense ascendir des de la base) a l'acadèmia de Moramanga.

—Ens sobra tropa i ens manquen líders —sentenciava quan encara em veia com una possibilitat d'esquivar el codi penal.

El disgust del meu pare va ser dels grossos. Fidien Razakamanana no va deixar de parlar-me ni em va muntar un número, com acostuma a passar als drames. No em va tancar la porta als morros al crit d'«et deshereto!». S'ho va prendre malament, esclar. Ma mare va intentar mediar i va desplegar tot un reguitzell d'avantatges que la meua decisió podia comportar, cap dels quals el va convèncer. Però el pare no era només un home ancorat en la tradició, també era un home sensat i a més em coneixia de sobres. Sabia que si havia pres una determinació la mantindria fins a les últimes conseqüències. Va provar de convencè'm. Va argüir tantes raons com va trobar, i en va trobar

moltes, arran de dècades d'experiència en els jutjats. Però jo ja m'havia enrolat al cos i no pensava fer marxa enrere.

La mare estava amoïnada i la vaig calmar, o això penso, dient-li que anava a l'escola d'oficials de Moramanga, a un matí de Tana en cotxe. Res a veure amb la de gendarmes d'Ambositra, un planter de suïcides més que de policies, per l'elevat nombre d'aspirants que s'hi llevaven la vida. Més endavant vaig saber pels meus subordinats que els «suïcidis» eren la versió oficial tant del resultat de les pràctiques de constants abusos de poder —no pas d'autoritat— i d'algunes quintades que se sortien de mare, com del consum excessivíssim d'alcohol i altres substàncies poc recomanables en un cos armat.

—A més, Andasibe és a tocar i podrem anar-hi quan em visitis —vaig afegir-hi com a al·legat definitiu.

Des que era petit que he sentit la mare queixar-se que el pare no l'ha dut mai a veure indris. I al parc nacional d'Andasibe, aquests lèmurs grans com marrecs en l'edat dels *per què* hi vivien en llibertat, saltant d'arbre en arbre d'una de les últimes selves tropicals de l'illa, abans que la desforestació s'accelerés i els amenacés amb l'extinció. Sabia que el meu pare es negaria a dur-l'hi, perquè no trepitjaria l'acadèmia per cap raó del món, així que em vaig comprometre a passar almenys un cap de setmana de permís amb ella caminant pels senders del parc, cosa que no vam arribar a fer perquè ni ella va venir mai ni jo vaig baixar a la capital a buscar-la.

Prou feina tenia amb les mirades com punyalades, els comentaris despectius i els càstigs aleatoris a què era sotmès dia sí, dia també. En Philippe m'havia donat protecció fins a l'entrevista que m'obria les portes de l'acadèmia, però un cop a dins jo era un intrús, l'universitari que venia

de fora a conquerir els graus més alts de comandament dins del cos i desplaçar els oficials de carrera. No me'n van passar ni una. No puc dir que provés de guanyar-me'ls a base de carisma i camaraderia. No ho vaig intentar. No m'emborratxava amb ells; ho feia sol, a l'habitació llogada al poble, el pis de dalt de la benzineria. Va ser el primer cop que em vaig sentir foraster, l'estrany. Una sensació que mai més no m'ha abandonat.

El resultat: un expedient mediocre amb la nota justa per aprovar i llicenciar-me com a tinent, sense possibilitat de triar destinació.

Això volia dir que em costaria anys i panys arribar a una comissaria de barri de Tana, però ja m'hi havia fet a la idea i tampoc m'importava que em destinessin a les tranquil·les però llunyanes Tolanaro o Antalaha o a les més atrafegades Fianarantsoa o Antsirabe. Tot m'estava bé, o això creia.

Perquè quan vaig veure el nom del destacament al costat del meu en el llistat el dia que ens llicenciàvem, vaig haver de preguntar on collons parava aquell poble, del qual no havia sentit a parlar mai, i del qual mai més no em podria desempallegar.

Ilakaka.